

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

ทรงปาฐกถาในหัวข้อ “สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับงานชลประทาน”

ในงาน “๖๐ พรรษา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร ชลประทานทั่วไทย น้อมถวายพระพรชัยมงคล”

วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๕๘ ณ หอประชุมชูชาติ กำภู กรมชลประทาน ปากเกร็ด

ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีที่ได้มางานที่กรมชลประทานจัดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง และรู้สึกปลาบปลื้มใจที่ได้มางานนี้ มีทั้งการแสดงและมีทั้งนิทรรศการ แล้วก็ยังมีนักเรียนมาจากทั่วประเทศ มีข้าราชการในกรมอื่นๆ ที่มา ที่เขามาร่วมกันทำงาน ก็จะได้มีของมีประโยชน์ ก็มีโอกาสดำเนินงานร่วมกับชลประทานมากมาย ก็รู้สึกว่าการนี้มีหลายอย่าง มีทั้งโรงเรียนตั้งแต่เด็กเล็กไปจนถึงชั้นอุดมศึกษา นักเรียนชลประทาน และมีทั้งวัด ที่ได้ใช้บริการในกิจการต่างๆ และแต่ก่อนนี้มีโรงพยาบาล แต่เดี๋ยวนี้ทางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒก็ดูแลแล้ว เนื่องจากเป็นศิษย์เก่าศรีนครินทรวิโรฒ ก็ได้เรียนท่านอธิการบดีและคณบดีว่า ถ้าชาวชลประทานเจ็บไข้ได้ป่วยก็ขอให้บริการเป็นพิเศษด้วย และที่มานี้ จะมาเล่าอะไรมากก็อาจจะไม่ได้ เพราะว่ามันแต่เป็นผู้มีความรู้ จะมาเหมือนกับสอนหนังสือสังฆราช ก็ไม่ถูกต้อง ก็จะเป็นการว่า มาคุยในฐานะเพื่อน เพื่อนเก่า และเพื่อนปัจจุบัน และเพื่อนใหม่ นะ

สมัยก่อนก็โชคดีที่ได้ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการทรงงานชลประทาน และก็มีอาจารย์สอนดนตรีไทย ท่านก็บอกว่าแต่งเพลงอะไรให้ทางวงที่ท่านจะไปออกวิทยุหน่อยซิ เพราะว่าไม่อยากจะทำเพลงที่คนอื่นเขาบรรเลงกันมากมายแล้ว ก็ได้แต่งใหม่ แต่งประมาณ ๑๐ เพลง รวมทั้งเพลงนี้ด้วย (เพลงไทยดำนินตอย) ก็จินตนาการว่า ได้ตามเสด็จไป การที่ต้องมีเดินขึ้นเขา ไปดูสันปันน้ำ ก็เหนื่อยยากเหลือเกินนะ จะตายอยู่แล้ว หัวใจจะวายต่างๆ นานา แต่ว่าพอได้เห็นโครงการ ก็เปรียบประดุจเป็นรางวัลที่ทำให้คนอื่น อีกทั้งผู้ที่ได้รับประโยชน์มีความสุข และเราก็มีความสุขไปด้วย ก็ได้เห็นชัดเจนว่า เรื่องน้ำมีความสำคัญอย่างยิ่ง อย่างอื่นขาดไปก็ยังสามารถทำอะไรได้ น้ำขาดไปนี้ไม่สามารถที่จะทำอะไรเลย น้ำน้อยก็ลำบากมาก เพราะน้ำช่วยให้คนดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่ก่อนนี้ ก็มีแต่หน่วยงานชลประทานเท่านั้น ที่ทำงานเรื่องน้ำ เดี๋ยวนี้มีหลายหน่วยงาน จนไม่ค่อยแน่ใจว่าใครทำอะไรบ้าง แต่ก็อย่างไรก็ตาม ชาวชลประทานก็จะทอดธุระเรื่องน้ำไม่ได้

ปัญหาเรื่องน้ำมีทั้งน้ำที่ใช้ในด้านอุปโภคบริโภค บางชุมชนไม่มีน้ำดื่มสะอาด เราก็ต้องช่วย นอกจากน้ำดื่มน้ำใช้แล้ว ก็มีน้ำที่ใช้ในการทำอาชีพเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ทำงานด้านอุตสาหกรรม เช่น แปรรูปผลผลิต การเกษตรก็ต้องการใช้น้ำ ตอนที่ตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มีหน้าที่ที่จะต้องสัมภาษณ์ชาวบ้าน เก็บฎีการ้องเรียนของชาวบ้านมาจัดเป็นหมวดหมู่ว่า คนที่มาถวายฎีกานั้นเขาอยู่ที่ไหน อยากได้อะไร เช่น อ่างเก็บน้ำ หรือ คลองส่งน้ำ ฝาย ที่จริงแล้วฎีกาเขามีหลายอย่าง บางครั้งก็ดูเหมือนจะทางราชการเขียนให้ แต่คิดว่า ถ้าทางราชการขอก็อาจจะได้ช้า ถ้าชาวบ้านเป็นผู้ขอ น่าจะได้รับพระราชทานเร็ว ก็เลยเขียนให้แล้วใส่ในมือชาวบ้าน อย่างนั้นก็มี แล้วฎีกาพวกนี้เขาก็อยากทูลเกล้าฯ ถวายด้วยตัวเอง แต่ว่ามีฎีกาเยอะ

เพราะฉะนั้น พระเจ้าอยู่หัวทรงไม่มีทางที่จะรับทุกๆ ใบ ทุกฉบับมา ก็พอดูท่าทางว่าไม่ได้ถวายแน่ ก็มาร้อง
 คุณหนูช่วยด้วย คุณหนูช่วยด้วย แต่อยู่ไปอยู่มากก็ไม่เป็นคุณหนูแล้ว ถูกเรียกว่า คุณนาย แต่ว่าเป็นคุณนายแล้ว
 ก็ยังทำหน้าที่เดิม คือรวบรวมข้อมูล แล้วก็กราบบังคมทูลส่งเรื่องพระราชดำริโดยที่ทอดพระเนตรตามแผนที่
 ประกอบข้อมูลร้องเรียน ถ้ามีภาพถ่ายทางอากาศ ภายหลังก็มีภาพถ่ายดาวเทียม ก็โปรดเกล้าฯ ให้ชลประทาน
 ทำโครงการแต่ก็ต้องยอมรับว่า ถึงจะคลุกคลีกับงานแบบนี้ แต่แม้มาถึงปัจจุบันนี้ ก็ยังไม่มีความสามารถที่จะ
 ช่วยชาวบ้านได้เท่าที่ควร เพราะว่าตอนที่จำเริญกับงานแบบนี้ จำได้ว่านายช่างท่านนี้ ทำก้วยเดี่ยวเก่ง นายช่าง
 ท่านนี้ทำไส้กรอก ก็ไป แล้วแกมก็มี ชลประทานมีอีกเรื่องหนึ่ง ก็มีการไต่ถามน้ำมะพร้าว ภายหลังก็ถ่ายทอด
 ความรู้ให้ห้องเครื่องในวังเป็นผู้ทำ เมื่อไม่กี่อาทิตย์มานี้ ก็มีเกษตรกรสวนมะพร้าวมาหาบอกว่า อยากได้ตำรา
 ทำไอติมน้ำมะพร้าว แล้วแกมพูดจบบเรายังไม่ทันจะตอบว่าอะไรเลย ท่านก็ควักสมุดขึ้นมา และควักปากกามา
 จ้องหน้าเราแล้วเตรียมจะจด ก็เลยต้องขอร้องว่า ทำไม่ได้ แต่ขอจดที่อยู่ และจะให้เจ้าหน้าที่ส่งไปให้ ปานนี้ก็
 คงจะได้รับแล้ว และอาจจะทำரியังก็ไม่ได้บอกมา ส่วนเวลาเสด็จภาคต่างๆนั้น ก่อนจะแปรพระราชฐานกลับ มี
 งานพระราชทานเลี้ยงผู้สนองพระเดชพระคุณในภาคนั้น ดูเหมือนกรมชลประทานนอกจากจะสนองพระเดช
 พระคุณเรื่องน้ำแล้ว ก็ดูจะสนองพระเดชพระคุณในด้านการจัดงานอีกด้วย พอไปดูก็ถูกชลประทานจับแต่ง
 แพนซีชุดดาวเทียม คือมีจานดาวเทียมอยู่บนหัวแล้วก็ติดไฟบนหมวกติดไฟแว็บๆ แล้วก็มีการเขียนว่า
 ท่องเที่ยวทั่วไทย เยี่ยมญาติเมืองจีน ก็เลยต้องใส่เสื้อชุดนี้ไปทั้งตลอดงาน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงพยายามใช้งานข้าพเจ้าด้านชลประทานเหมือนกันโดยโปรดเกล้าฯ
 ให้แปลตำราเรื่อง “เขื่อนขนาดเล็ก หรือ Small Dam” ที่ฝรั่งเขาทำที่แอฟริกา ขณะที่กำลังพยายามแปลต้อง
 ใช้เครื่องถ่ายเอกสารเป็นแผนที่ขนาดใหญ่ เครื่องขนาดใหญ่มีแต่ที่กรมชลประทาน ที่บ้านไม่มี มีนายช่างเดิน
 ผ่านมาบอกว่า แคนนี่เองหรือ ก็คว่ำไปเลย แล้วแปลอย่างรวดเร็วมาก พิมพ์เย็บเล่มมา ๒ เล่ม เล่มหนึ่งให้ไป
 ทูลเกล้าฯ ถวาย อีกเล่มให้เก็บไว้ใช้เอง ข้าพเจ้าเป็นคนซื่อ ก็ถวายตามที่นายช่างบอก พระบาทสมเด็จพระ
 เจ้าอยู่หัวก็มีพระราชกระแสว่า เป็นผู้ที่มีบุญบารมีสูงมาก จะทำอะไรก็มีคนมาทำให้หมด ต่อไปนี้บารมีอาจจะ
 หมดก็ได้ แล้วจะทำอะไรต่อไปยังไม่ทราบ ก็เป็นคดีชีวิตอย่างหนึ่ง

ประชาชนก็มีเรื่องที่จะให้ชลประทานจัดการ หลักใหญ่ แบบตอนนี้ คือ ไม่มีน้ำใช้ แต่ก็ยังมีเรื่องน้ำ
 ท่วมต้องช่วยด้วย เราก็ต้องรู้ว่า เราจะเอาน้ำจากตรงไหนไปตรงไหน บางทีก็คงรู้ได้ยากเหมือนกัน เพราะไม่มี
 สักที่เดียว ยังมีเรื่องน้ำเสีย น้ำเน่า ทางชลประทานก็ไปสนองพระเดชพระคุณในด้านสร้างเครื่องกั้นกั้นช่วย
 พัฒนาแก้ปัญหาน้ำเสีย ทำให้น้ำไหลเวียนโดยเติมออกซิเจนเข้าไปในน้ำ เวลาเกิดอุบัติเหตุ เช่น เรือล่ม มีน้ำตกลงไป
 ในน้ำ ก็เอาไปปั่นน้ำ พอประทุ้งให้น้ำเน่าดีขึ้น นอกจากนั้นก็ช่วยเรื่อง น้ำเปรี้ยว น้ำเค็ม และกล้างดิน แกล้งดิน
 แกล้งดินเพราะว่า ดินทำงานแล้วดินจะหายโกรธ ก็เลยจะดีขึ้น ก็เท่าที่ทำมาหลายปีก็ได้ผล แต่การใช้น้ำ
 นอกจากน้ำกินน้ำใช้น้ำเพาะปลูกแล้ว ตอนนี้อย่างใช้ปั่นกระแสไฟฟ้าขนาดเล็กได้ด้วย ขนาดไปในที่
 ทुरกันดารไกลๆ ที่ไม่มีไฟฟ้าก็ต้องมี ก็ต้องใช้ไฟฟ้าพลังแสงอาทิตย์ แต่ส่วนหนึ่งก็ใช้พลังน้ำ ใครบอก
 ว่า เป็นหน้าที่ของการไฟฟ้า แต่ที่จริงเล็กๆ นีที่กรมชลประทานก็ทำอยู่ ทำไฟฟ้าให้ชาวบ้าน หรือโรงเรียน
 ใช้ ผ่านมาได้หลายโครงการแล้ว ก่อนที่จะพูดเรื่องสมัยใหม่ ก็หันไปนึกถึงสมัยโบราณที่ทางเหนือเขามีตำรา

เรียกว่า “มังรายศาสตร์” ก็เหมือนสมัยใหม่ เราก็ต้องมีกรรมการผู้ใช้น้ำเป็นเรื่องของการปกครอง มีนายช่าง หรือ สล่า เป็นผู้ทำ และชาวบ้านทุกคนก็มีหน้าที่ที่จะดูแลเหมืองฝาย บางคนก็ว่า มาถึงปัจจุบันนี้ก็ยังมี เวลาชาวบ้านเขาดูแลเองก็เอาใจใส่กว่าที่เราไปทำ ก็เพราะฉะนั้น เวลาเราไปทำก็ต้องคุยดีๆ หน่อย

สมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็ทรงจ้างชาวต่างชาติ ชื่อ วัน เดอร์ ไฮเด มาทำชลประทานก็สมัยรัชกาลที่ ๕ นั้น มีคนกล่าวเหมือนกันว่าเราจะทำชลประทานไปทำไม ชลประทานเขามีแต่เมืองที่แห้งแล้ง อย่างฮิปปต์ เป็นต้น ประเทศไทยมีฝนชุ่มฉ่ำ ไม่จำเป็นต้องมี แต่ที่จริงแล้ว ประเทศไทยก็มีอากาศหลายอย่าง แห้งบ้าง น้ำมากไปบ้าง ล้วนแต่ต้องมีภารกิจชลประทานทั้งสิ้น นายชลประทานย่อมมั่นคงมากกว่านาข้าวฝาย ที่นี่ก็มีอีกโครงการ ที่เมื่อตะกี้ก็แปะไว้ที่บอร์ด คือ โครงการชลประทานตามพระราชดำริ อำเภอเชียงดาว เป็นชลประทานที่เก็บน้ำไว้ใต้ดิน ก็จริงๆ มีพระราชดำริในเรื่องนี้มานานมากแล้ว ตอนนั้น ตามเสด็จแล้วก็ลืมเรื่องไปแล้วด้วย สมัยนั้นยังไม่มี กปร. ชัยพัฒนา อย่ายาไปพูดถึง ยังไม่มีแน่นอน วันนั้น ก็มีนิทรรศการ แล้วใครไม่ทราบไปกราบบังคมทูลว่า เขาคิดหรือชาวต่างประเทศคิดการเก็บน้ำไว้ใต้ดิน พระเจ้าอยู่หัวบอก ฉันคิดมาตั้งนานแล้ว ทุกคนก็มองหน้ากันว่า คิดตอนไหน ตรงไหน ก็ทุกคนก็ลืมไปแล้ว แล้วก็ถามกันใหญ่ ก็ลืมเหมือนกัน รู้สึกไปเชียงดาวมัง ถ้าเชียงดาว ว่างไป พรรคพวกทุกคนกรูกันเข้าไปในถ้ำเชียงดาว แล้วก็ แต่ว่าคิดไปก็น่ากลัวจะผิชนะ หนูกกริ้วไปดีกว่า ไปกราบบังคมทูลถามตรงๆ ท่านก็ชี้ให้ว่า ที่ห้วยลึกไหนละ ทำไม่ลืมไปซะ แล้วพอดีพรรคพวกไปบอกว่า กำลังจะตาย เพราะถ้ำไฟเข้าไป ไฟกำลังจะดับ แล้วไม่มีออกซิเจนหายใจ แล้วก็เลยบอกเขา บอกรีบออกมาเดี๋ยวนี้ ไปผิคนที่ ให้ไปที่ถ้ำห้วยลึก ก็ได้เรื่องคือเป็นโพรง หลายอย่าง ข้อลำบากก็คือว่า ก็อาจจะบางคนมองในแง่ว่า ทำลายสิ่งแวดล้อมไป แล้วก็ยังมีปัญหา คือ ดินในถ้ำ หินในถ้ำ ก็จะเป็นพวกหินปูนที่จะซึมแล้วต้องทำเกร้าตัง (Grouting) อะไรกันอยู่ แต่พอทำแล้วก็ดี ทำให้เก็บน้ำไว้ได้โดยป้องกันการระเหยที่อยู่ therein แล้วก็ข้อดีอีกอย่างหนึ่ง คือ ไม่รบกวนไปท่วมพื้นที่ของราษฎร แล้วก็สูบออกมาใช้ได้พอสมควร ภาพนี้ได้มานานแล้ว บริเวณห้วยลึก น้ำจากตรงนี้ มาเติมอ่างฯ ห้วยลึก ซึ่งอยู่ข้างนอกได้ด้วย ก็ได้ทำ ซึ่งนานมาก หลังจากที่ มีพระราชดำริ ก็ไปเปิดโครงการ

พอหลังจากโครงการนี้ประสบความสำเร็จ ก็เลยชักย้ายใจ ไปหาอีกดีกว่า โครงการแบบนี้ ก็ไปได้ที่แม่ฮ่องสอน ปางมะผ้า ชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณนี้เขามอบอกว่า พอได้โครงการนี้แล้ว รู้สึกว่าทำการเพาะปลูกได้ดีขึ้น พื้นที่เป็นหินปูนอีกตามเคย นอกจากนั้น ก็มีเรื่องของแก้มลิง ที่มีพระราชดำริว่า เป็นที่เก็บน้ำ เป็นสระน้ำใหญ่ๆ แนวพระราชดำรินี้มาจากลิ่งทรงเลียง หรืออาจจะต้องเรียกว่า “วานรทรงเลียง” เพื่อให้เพราะหน่อย ก็ที่พระราชทานกล้วยไป วานรเขาก็สะสมไว้ที่กระพุ้งแก้ม เหมือนที่เรามีน้ำมา ธรรมชาติก็หาที่ ที่เอาไปไว้ในแก้มลิง เก็บเอาไว้ ไม่ไปท่วมไร ท่วมนา เมื่อมีความต้องการอาจจะมีปัญหาบ้าง ก็ใช้น้ำจากแก้มลิงนี้ไป ถ้ายังมีปัญหา ก็เรื่องสูบน้ำนี้แหละ ถ้าตรงไหนที่ใช้พวกกราวิตี (Gravity) ได้ก็บุญไป แต่ตอนนี้ กรมชลประทานก็มีเจ้าหน้าที่ที่เขาคิดเรื่องเครื่องตะบันน้ำ ใช้ได้โครงการต่างๆ อันนี้ ก็เป็นตัวอย่างของแก้มลิง ซึ่งเมื่อกนิทรรศการก็มี แต่พอหลังๆ นี้ ก็หวาดเสียวว่า น้ำก็จะไม่เยอะเท่านั้น ปัญหาที่ทำโครงการได้ยากคือ น้ำต้นทุนไม่พอเกี่ยวกับหลายๆอย่าง เช่น ฝนไม่ตก ตัดไม้ทำลายป่า ก็ต้องไม่ถือว่าธุระไม่ใช่ พยายามแก้ไขปัญหาด้วยวิธี

ในการปลูกพืช เพื่อให้พืชรักษาน้ำไว้ หรือว่ากำจัดขยะที่ขวางทางน้ำ ประการที่ ๒ การทำโครงการสักโครงการหนึ่งมีทั้งคนที่ได้ประโยชน์ และคนที่เสียประโยชน์ คนได้ประโยชน์กับคนเสียประโยชน์นั้น ผลประโยชน์อาจจะขัดกัน ก็เป็นหน้าที่ของเรา ที่จะต้องประนีประนอมไปให้ประสานประโยชน์ขึ้นมาโดยวิธีการต่างๆ ประการที่ ๓ เขตนี้ทับซ้อนเขตอุทยานมรดกโลก ก็ต้องระวังเรื่องไม่ให้ตัดไม้ทำลายป่ามากเกินไป โครงการบางโครงการ ถ้าเป็นโครงการเล็ก ก็ให้อุทยานเขาทำซะเองเลย ถ้าโครงการใหญ่ที่เป็นมรดกโลก ระยะหลังนี้ ต้องประสานกับหน่วยงานเพิ่มเติมที่เราไม่เคยประสาน เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย และมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่บางทีตอนหลังๆ จะสำเร็จ ไปพูดในต่างประเทศ คุยกับ UN คุยกับ NGO ก็ให้สร้างความเข้าใจ เช่น มีโครงการที่ชาวบ้านอยากได้มากมีพระราชดำริไว้ ๔๐ กว่าปีแล้ว ไม่เสร็จ แต่ตอนนี้ เร่งกันทุกวันท่าทางน่าจะเสร็จนะ แล้วก็ชาวบ้านน่าจะดีใจเพราะว่า ไปที่ไรก็ว่าทุกที่ โดนน้ำเหมิ้น น้ำท่วม น้ำแล้ง อะไรแบบนี้ ที่นี้ก็จะมีปัญหาเรื่อง ค่าไฟ ในการสูบน้ำที่เคยมีปัญหากันอยู่ ก็ต้องไปประสานกับหน่วยงานการไฟฟ้าว่า นี่เราเป็นหน่วยงานที่ทำกับเกษตรกรอย่าคิดเราเป็นอุตสาหกรรมอะไรแบบนี้ เป็นต้น

ในยุคนี้ โครงการในยุคนี้ ถึงแม้จะไม่เสด็จพระราชดำเนินออกไปในพื้นที่ ก็มีคนขอพระมหากรุณามาเป็นจดหมาย ส่งไปรษณีย์มาที่สำนักราชเลขาฯ เขาก็รวบรวมทำสถิติ ทำเป็นกราฟ ถ่ายกราฟเอาไว้ว่า อันนี้สำรวจหรือยัง สถานะของโครงการร่วมมือหรือยัง ได้งบประมาณหรือยัง ลงมือไปได้ถึงแค่ไหน แล้วก็หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องก็เข้ามารวมกัน โดยสำนักราชเลขาฯ ก็เป็นตัวกลางให้ แล้วก็มีการชลประทาน กปร. มีงบ กปร. ตอนนี้เวลาข้าพเจ้าไปไหน ก็เป็นแบบเดียวกัน คือ งบประมาณที่ต้องใช้ บางครั้งเขาขี้กันจึงเลยไม่มี คือ กปร. ถึงแม้ว่าจะมีหน้าที่ แต่หน้าที่ กปร. นั้น ที่จริงแล้ว ก็ถ้าเป็นโครงการพระราชดำริ ก็ทำไปก่อน แล้วตอนหลังถ้ามีหน่วยงานที่ไดงบปกติ ก็ทำไป อันนั้นก็ตอน ทำไปทำมาก็ตอนไม่ค่อยได้สักที เวลาเท่านั้น เวลาเขากำลังคิดวิธีใหม่ คุยกันมาหลายรอบแล้ว แต่ว่ายัง ยังไม่ ไม่ทำ คิดว่าอีกไม่นานน่าจะมีแหล่งทุนได้เพิ่มขึ้น และก็ทำให้งานเดินได้มากขึ้น เนื่องจากโครงการมีมากเวลาทำก็ต้องพิจารณาดีๆ ไม่ให้ใหญ่เกินไปเล็กเกินไป หรือสิ้นเปลืองโดยไม่จำเป็น นี่ก็การที่ให้เด็กนักเรียนเรียนด้านชลประทานก็เป็นส่วนหนึ่งของโครงการเกษตรอาหารกลางวัน เรื่องนี้อยู่ในพระบรมราโชวาท พระราชทานในวันพระราชทานปริญญาบัตรมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ๒๕๓๗ ว่า

“โครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันมีประโยชน์ ทำให้นักเรียนสามารถช่วยตนเอง มีอาหารรับประทานเพียงพอ จะได้เติบโตสมบูรณ์ พร้อมทั้งร่างกายและสติปัญญา อีกประการหนึ่ง คือ เป็นการฝึกฝนให้นักเรียนได้ปฏิบัติ และเรียนรู้วิชาต่างๆ ทั้งในด้านเกษตร การชลประทาน และโภชนาการ”

พออ่านไปอ่านมา เรายังไม่ได้ทำ ฝึกจริงๆ ในเรื่องชลประทาน เกษตรเราฝึกแล้วและโภชนาการเราฝึกแล้ว แล้วก็มียุวกษตรกร ยุวหมอดิน ก็เลยมาปรึกษากันว่า ชลประทานเราต้องเอาจริงจังสักทีนี่ ยุวกษตรกรก็เริ่มต้นกันมาแล้ว กำลังทำหลักสูตร ที่เมื่อกี้นี้ท่านอธิบดีกรมชลประทานก็ได้นำมาให้ก็จะมีกรอบมันอย่างจริงจัง ก็ต้องรู้เรื่องน้ำ เร็วๆ นี้ ที่น้ำท่วมท้นขึ้นมา ปรากฏว่า มีขยะอย่างมากมาย แก้อีไซฟาก็มี เติงก็มี เป็นขยะกันน้ำไปหมด ก็เลยต้องสอนเอาตั้งแต่เด็กๆ ว่า ต้องไม่ให้ทิ้งขยะ ทำให้น้ำเดินไม่ได้ ตอนนี้ก็ยุวกษตรกรเรียนรู้ หมอดินเขาก็เรียนรู้ ทางชลประทานก็เริ่มให้ความรู้กัน ที่นี้ประชากรของโลกจะเพิ่มขึ้นในอีก

ต่อไป ขณะที่พื้นที่เพาะปลูกก็จะลดลง น้ำจืดก็มีอยู่จำกัด ต้องไปใช้ในด้านอุปโภค บริโภค ด้านสันตนาการ เช่น สนามกอล์ฟ ใช้ย่นน้ำเค็มไม่ให้เข้าแม่น้ำลำคลอง ใช้ทำไฟฟ้า ช้ำร้ายยังมีปัญหาที่เรียกว่า อากาศเปลี่ยนแปลง หรือ climate change

สำหรับการเกษตร โลกตะวันตกก็หาทางแก้ปัญหานี้ โดยหันไปหาเกษตรระดับอุตสาหกรรมที่เขาเรียกของเขาว่า smart farming เป็นการผูกขาดของบริษัทโดยไม่คำนึงถึงเกษตรกรรายย่อย คนที่กลุ่มใจก็มี ผู้บริโภคก็ต้องมี เขาจะได้อาหารประเภทอาหารอุตสาหกรรมอย่างไม่มีทางเลือก เช่น ข้าวเจ้า เป็นต้น ชอบในเมืองไทย smart farmers ของเรา ที่เราเรียกกันว่า smart farmer เป็นอีกแบบ ของเราเป็นเกษตรกรรายย่อย หรือ เกษตรกรรายย่อยที่รวมกันเป็นกลุ่ม เป็นเกษตรกรเหล่านี้ขยันขันแข็งและมีความรู้ ทั้งในด้านการเพาะปลูก แปรรูป ถนอมอาหาร การจัดจำหน่าย ซึ่งทางกระทรวงเกษตรฯ ก็ได้ออกงบประมาณไปเพื่อที่จะพัฒนาและให้ความรู้ smart farmer ให้ดีขึ้นก็คิดว่า smart farmer เหล่านี้ ก็จะเป็นคำตอบของปัญหา และจะเป็นผู้ที่จะได้ช่วยเหลือเรา ต่อไป งานวิจัยก็ยงว่า น้ำพื้นผิวดินลดลง ที่พอมืออยู่ก็เป็นน้ำใต้ดิน แต่มีกิจกรรมหลายอย่างที่ทำน้ำใต้ดินมีมลภาวะ เช่น สารเคมีหยดเข้าไป สารเคมีไม่ได้จะมาจากสารเคมีการเกษตรอย่างเดียว แต่สารเคมีเวลานี้ เขาจะหาน้ำมันใต้พื้นดิน เขาก็ทำวิธีการที่เขาเรียกว่า fracking ก็ต้องเอาน้ำอัดเข้าไป เอาสารเคมีอัดเข้าไป เผลอๆ ก็เข้าไปในแหล่งน้ำที่ใช้อุปโภคบริโภคด้วย

แต่ว่าเมื่อ ๒-๓ อาทิตย์นี้บ้านของบางคน รวมทั้งของผู้พูดด้วย เกิดน้ำท่วม ก็แต่ท่วมแปปเดียว นึกว่าท่วมแยะกว่านี้หน่อย เพราะว่า ขนของเตรียมไว้แล้ว แต่ว่าจะทำให้ปลูกต้นไม้แล้วได้น้ำ ก็ไม่ยกมา มาฉีดเดียว แต่ว่าหลายแห่งรายงานข่าวคนน้ำ เขาบอกว่าแล้งวิกฤตพิเศษใน ๕๐ ปี เราก็คงได้แต่หวังว่า จะมีน้ำตกเหนือเขื่อน แล้วเขื่อนก็เก็บไว้ ต้องให้ชลประทานส่งน้ำให้ทำนา แต่ว่าเจอกันหลายเที่ยวประมาณปีใหม่ เขาก็บอกว่าท่าจะส่งยาก เราเลี้ยงเปิด เลี้ยงไก่อะไรกันดีกว่า ไม่รู้ใครเปล่า อะไรที่ถ้าใช้น้ำน้อยก็มีคนคิดบอกว่า เขาทำเครื่องแกงน้ำพริก ก็ปลูกต้นไม้ที่จะทำเครื่องแกงน้ำพริก แต่มันจะมีน้ำสดใหม่ก็ไม่รู้ เลี้ยงไก่ เพาะเห็ดและแปรรูป ชาวบ้านก็ถาม จะให้ทำของพวกนี้แล้วตลาดมีไหม ก็บอกว่า ทำมาเหอะ ตลาดมีพอจะจัดได้ เพราะมีพรรคพวก เป็นการตลาดเยอะ ได้ยินว่า เรามีอ่างเก็บน้ำ มีเขื่อน แต่ว่าไม่เก็บน้ำไว้ใช้ยามแล้ง ปล่อยให้มันถึงเมื่อ ๒ ปีก่อน ที่ไปเที่ยวศรีลังกา ก็ไปที่ศรีลังกา ก็มีเมืองหนึ่ง เขาก็มีกษัตริย์ชื่อ “พระเจ้าปรีกรมพาทู” ทรงสร้างอ่างเก็บน้ำไว้เป็นพันปี และยังใช้ได้จนปัจจุบัน และมีจารึกพระราโชวาทของกษัตริย์ในเรื่องน้ำด้วย อ่านไม่ออก แต่ก็ได้แปลให้ แล้วรู้สึกประทับใจ เลยแต่งกลอนไว้ว่า

“ไปลมนารูวเนครใหญ่	คงไม่มีที่ใดเสมอเหมือน
พระมหากษัตริย์ท่านดักเตือน	อย่าลืมน้ำเรื่องใช้น้ำจำขึ้นใจ
ทรงสร้างอ่างเก็บน้ำไว้หลายลูก	เพื่อเพาะปลูกข้าวอุดมเป็นผลได้
น้ำหยดหนึ่งมีค่าอย่าทิ้งไป	อย่าปล่อยให้หลลงสมุทรสุดเสียดาย”

ก็แปลเอาจากที่ท่านจารึกเอาไว้ ตอนนี้ก็เป็นหน้าที่ของพวกเรากรมชลประทาน ที่ต้องทำหน้าที่
เกษตรกรทุกวิถีทาง เพราะอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีเกียรติ ต้องทำด้วยความรักความภูมิใจ แม้ว่าตอนนี้
เป็นระยะวิกฤต จะพูดเรื่องความรักก็ค่อนข้างจะยาก ถ้าเราช่วยได้ เราก็ภูมิใจด้วย ที่พูดไปนี้ พูดง่าย แต่ว่า
ความจริงจะเป็นอย่างไรก็ไม่ทราบ ต้องคุยกันอีกหลายๆ รอบ และต้องช่วยกันวิ่งไล่เหยียบเขียนราชฎว่า
ตรงไหนเรามีปัญหาอะไร ก็ช่วยเป็นรายบุคคล แล้วก็ให้ช่วยกันคิดหน่อยว่า เราทำอะไรดี ขอจบแค่นี้ขอบคุณ

ส่วนประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

กองส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรมชลประทาน

โทร. ๐ ๒๒๔๑ ๐๙๖๕